

**Załącznik do
Uchwały Nr XIX.119.2012
Rady Powiatu w Lesku
z dnia 25 kwietnia 2012 r.**

**POWIATOWY PROGRAM ROZWOJU
PIECZY ZASTĘPCZEJ
W POWIECIE LESKIM
NA LATA 2012 - 2014**

Wstęp

Pierwszym naturalnym środowiskiem wychowawczym jest rodzina. Powszechnie przez rodzinę rozumie się parę małżeńską i jej dzieci, która zamieszkuje pod wspólnym dachem i prowadzi wspólne gospodarstwo domowe.

Rodzina jest grupą złożoną z osób połączonych stosunkiem małżeństwa lub pokrewieństwa (bądź adopcji). W ramach społeczeństwa spełnia ona dwie podstawowe funkcje: utrzymuje ciągłość biologiczną społeczeństwa poprzez rozmnażanie, oraz przekazuje dziedzictwo kulturalne szerszym zbiorowości w jego zasadniczej postaci. Wzajemne stosunki między członkami rodziny są określone poprzez tradycję przekazaną wychowaniem, przez prawo, nakazy natury moralnej bądź religijnej, wzajemne uczucia i postawy członków rodziny.

Nie wszystkie rodziny są w stanie funkcjonować prawidłowo. Składa się na to często wiele czynników, które mogą zakłócić normalne funkcjonowanie rodziny. Głównymi przyczynami niedostatecznego wypełniania obowiązków rodziców wobec dzieci jest ubóstwo, przemoc, alkoholizm, zdarzenia losowe czy niepełnosprawność.

Rodzinie mającej trudności w wypełnianiu swoich zadań udziela się pomocy w formie poradnictwa rodzinnego, terapii rodzinnej i pracy socjalnej. Jeżeli zawiodą te wszystkie instrumenty, to dziecku pozbawionemu częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej lub dziecku niedostosowanemu społecznie, powiat jest zobowiązany zapewnić całodobową opiekę i wychowanie w formie zastępczej opieki rodzinnej lub instytucjonalnej.

Umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej ma być wstępem do dalszych działań powiatu. Dziecko w pieczy zastępczej umieszcza się na czas określony, zakładamy, że celem umieszczenia dziecka w środowisku zastępczym jest stworzenie warunków pomocy i pozytywnych zmian w rodzinie biologicznej, aby dziecko mogło powrócić pod ich opiekę. Warunkiem trafności i skuteczności udzielanej pomocy jest dokładne rozpoznanie potrzeb dziecka i rodziny oraz dostosowanie do nich form i sposobów wsparcia.

W miarę rozwoju teoretycznych podstaw opieki nad dzieckiem zwrócono uwagę na wartość środowiska rodzinnego oraz niedostatki wychowania zakładowego. Stwierdzono, że rodzina zastępcza stwarza większe możliwości zaspokojenia potrzeby bezpieczeństwa,

miłości, więzi rodzinnej. Ponadto rodzina zastępcza pod względem funkcjonalnym i strukturalnym nie różni się znacznie od naturalnej rodziny.

Na podstawie analizy rodzicielstwa zastępczego w powojennej historii można ustalić, że system głównie zabezpieczał dziecko, działania na rzecz uzdrowienia rodziny były znikome. Wprowadzona od 1 stycznia 2012 r. ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej(Dz. U. z 2011 r. Nr 149, poz. 887 z późn. zm.) daje nowe, kompleksowe spojrzenie na dziecko i jego rodzinę.

Podstawą opracowania Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Powiatu Leskiego na lata 2012-2014 jest art. 180 pkt. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wyraźnie podzieliła kompetencje między samorząd gminny, powiatowy oraz wojewódzki zlecając powiatowi organizację pieczy zastępczej.

W założeniach ustawy, lokalny system wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych będzie przynosił pożądane efekty jeśli położy się szczególny nacisk na profilaktykę oraz pracę z rodziną biologiczną. Umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej ma być ostatecznością, po wykorzystaniu przez gminę wszystkich możliwych form wsparcia rodziny naturalnej.

Zaznacza się tu potrzeba opracowania Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej, który z uwzględnieniem lokalnych uwarunkowań nakreśli kierunki działań w perspektywie 3 – letniej, których głównym celem będzie zapewnienie odpowiedniej liczby miejsc w rodzinnych formach opieki zastępczej, właściwych warunków oraz środków finansowych.

I. Organizacja pieczy zastępczej jako zadanie realizowane przez powiat .

1.1. Zadania powiatu

Za organizację pieczy zastępczej odpowiada powiat. Do zadań powiatu (własnych i zleconych) należą w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych,
- 2) zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
- 3) organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo- terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia,
- 4) tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych,
- 5) prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia rodzinnego o zasięgu ponadgminnym,
- 6) organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka, rodzin pomocowych i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego,
- 7) organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania: grup wsparcia i specjalistycznego poradnictwa,
- 8) wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej,
- 9) zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich,
- 10) prowadzenie rejestru danych rodzin zastępczych,
- 11) kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka,
- 12) finansowanie: o świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie

lub na terenie innego powiatu, o pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, o szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego,

- 13) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego,
- 14) przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji o powstawaniu zaległości dotyczącej odpłatności za pobyt dziecka w rodzinie zastępczej,
- 15) realizacja zadań wynikających z rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- 16) finansowanie pobytu dzieci cudzoziemców w pieczy zastępczej.

Zadania powiatu w zakresie pieczy zastępczej starosta wykonuje za pośrednictwem powiatowego centrum pomocy rodzinie jako organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Do zakresu działania powiatowego centrum pomocy rodzinie należą wszystkie sprawy z zakresu pieczy zastępczej niezastrzeżone na rzecz innych podmiotów.

1.2. Rola organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej jest wyznaczona przez starostę jednostka organizacyjna powiatu lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację tego zadania. W przypadku gdy wyznaczoną jednostką organizacyjną jest powiatowe centrum pomocy rodzinie, w centrum tym tworzy się zespół do spraw pieczy zastępczej.

Zadaniami organizatora rodzinnej pieczy zastępczej z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej są w szczególności:

- 1) prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- 2) kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej,

- 3) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- 4) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo- wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo- wychowawczej typu rodzinnego,
- 5) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby,
- 6) zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych,
- 7) organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy,
- 8) współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi,
- 9) prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
- 10) zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego,
- 11) dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej,
- 12) prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczą,
- 13) przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- 14) zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego,
- 15) przedstawianie Staroście i Radzie Powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy,

- 16) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających,
- 17) organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza, albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku.

1.3. Rodzaje rodzin zastępczych

Podział rodziny zastępczych ze względu na typ rodziny, który obowiązywał do czasu wejścia w życie przepisów ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej(na podstawie. przepisów ustawy o pomocy społecznej):

- spokrewnione z dzieckiem – opiekę nad dzieckiem przejmują dalsi członkowie rodziny np. dziadkowie, rodzeństwo, wujostwo, itp.,
- niespokrewnione z dzieckiem – opiekę sprawują osoby prawnie obce dla dziecka. W takiej rodzinie może być umieszczonych w tym samym czasie nie więcej niż troje dzieci,
- zawodowe niespokrewnione z dzieckiem:
 - *wielodzietne* – w takiej rodzinie umieszcza się w tym samym czasie nie mniej niż troje i nie więcej niż sześcioro dzieci. W przypadku konieczności umieszczenia w rodzinie licznego rodzeństwa liczba dzieci w takiej rodzinie zastępczej może się zwiększyć,
 - *specjalistyczne* – tutaj umieszcza się dzieci niedostosowane społecznie albo dzieci z różnymi dysfunkcjami, problemami zdrowotnymi wymagającymi szczególnej opieki i pielęgnacji. W rodzinie tej może wychowywać się w tym samym czasie nie więcej niż troje dzieci,
 - *charakterze pogotowia rodzinnego* – w takiej rodzinie umieszcza się nie więcej niż troje dzieci na pobyt okresowy do czasu unormowania sytuacji życiowej dziecka, nie dłużej niż na 12 miesięcy. W szczególnie uzasadnionych przypadkach pobyt dziecka może być przedłużony, jednak nie więcej niż o kolejne 3 miesiące.

Od 1 stycznia 2012 roku, zgodnie z art. 39 ust.1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

1) rodzina zastępcza:

- spokrewniona (małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka),
- niezawodowa (małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka),
- zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna,

2) rodzinny dom dziecka,

3) rodziny pomocowe (sprawują opiekę nad dzieckiem w przypadku czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem przez rodzinę zastępczą).

II. Piecza zastępcza w powiecie leskim w latach 2007 – 2011

2.1. Szczegółowe zestawienie środowiska rodzin zastępczych z terenu powiatu leskiego z podziałem na typy i liczbę dzieci przedstawia poniższa tabela.

Tab. 1 Rodziny zastępcze na terenie powiatu leskiego z podziałem na typy oraz liczbę umieszczonych dzieci w 2011 r.

Typ rodziny zastępczej		Liczba rodzin zastępczych	Liczba umieszczonych dzieci w rodzinie zastępczej
Rodzina zastępcza spokrewniona		15	24
Rodzina zastępcza niespokrewniona		4	4
Rodzina zastępcza niespokrewniona zawodowa	wielodzietna	3	16
	specjalistyczna	0	0
	o charakterze pogotowia rodzinnego	0	0
Razem:		22	44

Większość rodzin zastępczych (68 %) stanowią rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem. Rodziny zastępcze niespokrewnione to 18 % wszystkich rodzin zastępczych natomiast rodziny zastępcze zawodowe stanowią 14 %. W rodzinach zastępczych przebywa obecnie 44 dzieci, z czego 24 w rodzinach zastępczych spokrewnionych, 4 w niespokrewnionych oraz 16 dzieci w rodzinach zawodowych.

Można zatem stwierdzić, że dzieci pozbawione właściwej opieki rodzicielskiej są umieszczane najczęściej w rodzinach zastępczych spokrewnionych. Istnieje pewna

prawidłowość w działaniu sądu rodzinnego, poszukiwania opieki zastępczej dla dziecka w pierwszej kolejności wśród najbliższej rodziny. Dopiero wówczas, gdy w gronie rodziny nie znajdzie się odpowiednia rodzina bądź osoba nie pozostająca w związku małżeńskim, która może zostać ustanowiona rodziną zastępczą, poszukuje się dla dziecka rodziny zastępczej obcej. W przypadku powiatu leskiego prośba sądu rodzinnego o znalezienie odpowiedniej rodziny zastępczej, trafia do centrum pomocy rodzinie, tylko wtedy gdy nie przyniosło skutku znalezienie rodziny zastępczej spokrewnionej przez sąd. W sytuacji umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej spokrewnionej, sąd przy pomocy kuratora sądowego ustala odpowiednią rodzinę i wówczas wydaje postanowienie imienne, które również otrzymuje centrum pomocy rodzinie. Można wysunąć wniosek, że centrum pomocy rodzinie, może pełnić swoją rolę od początku procedury umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej tylko w przypadku umieszczenia dziecka w rodzinach niespokrewnionych, w pozostałych przypadkach o fakcie zostaje poinformowane po uprawomocnieniu się postanowienia.

Liczba rodzin zastępczych na terenie powiatu leskiego utrzymuje się na podobnym poziomie od wielu lat. W latach wcześniejszych wpływ na mniejszą liczbę dzieci umieszczanych w rodzinach zastępczych miała większa liczba postanowień o umieszczeniu dziecka w placówkach opiekuńczo- wychowawczych. Obecnie dzieci pozbawione właściwej opieki rodziców umieszcza się najczęściej w rodzinnej pieczy zastępczej. Ma na to wpływ ogólna tendencja odchodzenia od stosowania tego rodzaju zabezpieczenia opieki i wychowania dzieci ale także, co istotne patrząc przez pryzmat finansów powiatu, wysokie koszty utrzymania dzieci w placówkach opiekuńczo- wychowawczych. Ponadto częściej podejmowane są próby pracy z rodziną naturalną w celu udzielenia pomocy, co ma skutkować wyprowadzeniem rodziny z kryzysu i tym samym pozostawieniem dzieci pod ich opieką.

Tabela 2 Liczba rodzin zastępczych na terenie powiatu leskiego na przestrzeni lat 2007-2011

Rok	Liczba rodzin zastępczych
2007	25
2008	21
2009	23
2010	22
2011	22

Powyższa tabela ujmuje liczbę rodzin zastępczych na terenie powiatu leskiego w ostatnim pięcioleciu. Przytoczone dane wskazują, że pomimo kampanii informacyjnej dotyczącej tworzenia sieci rodzicielstwa zastępczego, działania te nie znajdują odzwierciedlenia w zwiększającej się liczbie kandydatów na rodziców zastępczych.

2.2. Dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych całodobowych poza powiatem – zawarte porozumienia

Na terenie powiatu leskiego nie funkcjonują placówki opiekuńczo- wychowawcze, w przypadku konieczności zapewnienia dziecku opieki, przy braku możliwości zapewnienia tej opieki w rodzinnych formach opieki na terenie powiatu, poszukuje się miejsc w placówkach na terenie innych powiatów. Obecnie w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów przebywa ośmioro dzieci. Powiat finansuje całkowity koszt utrzymania dziecka w placówce na podstawie zawartych porozumień.

- Rodzinny Dom Dziecka w Brzozowie (powiat brzozowski) – 1 dziecko
- Rodzinny Dom Dziecka w Widaczu (powiat krośnieński) – 2 dzieci,
- Rodzinny Dom Dziecka w Targowiskach (powiat krośnieński) – 1dziecko,
- Dom Dziecka w Długiem (powiat krośnieński)– 1dziecko,
- Rodzinny Dom Dziecka w Strzeszynie (powiat gorlicki) - 2 dzieci,
- Powiatowa Placówka Socjalizacyjna w Sanoku (powiat sanocki) - 1 dziecko.

Liczba dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej tj. różnych typach placówek opiekuńczo- wychowawczych na terenie innych powiatów przedstawia poniższa tabela. Należy zaznaczyć, że liczba ta spada rokrocznie. Spadkowa tendencja wynika z braku nowych umieszczeń w ostatnich latach lub tymczasowe umieszczanie dzieci do czasu wyszukania rodzinnych form opieki oraz usamodzielnianie się dzieci już umieszczonych w placówkach.

Tabela 3 Liczba dzieci w placówkach opiekuńczo- wychowawczych na terenie innych powiatów

Liczba dzieci/ rok	2008	2009	2010	2011
Liczba dzieci w placówkach op.wych.	25	25	15	10

Poniższa tabela zawiera zestawienie liczby dzieci z terenu powiatu leskiego umieszczonych w pieczy zastępczej z uwzględnieniem rodzaju pieczy zastępczej- rodzinnej i instytucjonalnej. Tabela ilustruje zmieniające się proporcje z widocznym zmniejszaniem się liczby dzieci w pieczy instytucjonalnej na rzecz pieczy rodzinnej.

Tabela 4 Liczba dzieci w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo – wychowawczych w powiecie ogółem w latach 2008-2011.

dzieci/rok	2008	2009	2010	2011
dzieci w rodzinach zastępczych	36	45	44	44
dzieci w placówkach opiekuńczo - wychowawczych	25	25	15	10
Razem dzieci w pieczy zastępczej	61	70	59	54

III. Wnioski do programu

1. Należy rozwijać system rodzinnej pieczy zastępczej poprzez pozyskiwanie kandydatów do rodzin zastępczych zawodowych.
2. Z uwagi na to, że nie wszystkie dzieci kwalifikują się do umieszczenia w rodzinnych formach pieczy zastępczej należy system instytucjonalny zachować, z zastrzeżeniem jego rozwoju w kierunku specjalistycznym.

IV. Cel Powiatowego Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2012– 2014

Jednym z najważniejszych elementem polityki społecznej powiatu jest budowanie efektywnego systemu wsparcia rodziny i pieczy zastępczej. Aby system wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przynosił pożądane efekty, należy położyć szczególny nacisk na profilaktykę oraz pracę z rodziną

biologiczną. Wspieranie rozwoju dziecka poprzez objęcie rodziny wielozakresową pomocą zdrowotną, edukacyjną, wychowawczą, psychologiczną, socjalną, finansową, prawną. Umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej zgodnie z ideą ustawodawcy powinno być ostatecznością, po wykorzystaniu przez gminę wszystkich możliwych form wsparcia rodziny naturalnej.

Najlepszym a zarazem naturalnym środowiskiem rozwoju dziecka jest rodzina. Dorastanie poza środowiskiem rodzinnym może skutkować w przyszłości różnorodnymi trudnościami min. w pełnieniu odpowiednich ról społecznych, w samodzielnym funkcjonowaniu, w nawiązywaniu pozytywnych więzi z innymi ludźmi, w uzyskaniu wykształcenia i zatrudnienia.

W przypadku, gdy dziecko z różnych przyczyn nie może pozostać w swojej rodzinie, najbardziej korzystnym dla niego rozwiązaniem jest umieszczenie w rodzinie zastępczej lub w placówce rodzinnej, gdzie znajdzie ciepło, miłość, zrozumienie i poczucie bezpieczeństwa.

Formy rodzinnej pieczy zastępczej są niewątpliwie korzystniejsze dla rozwoju dziecka niż formy instytucjonalne tj. placówka opiekuńczo – wychowawcza. Jednakże nie wszystkie dzieci trafiają do rodzinnych form pieczy zastępczej i dlatego ważne miejsce w systemie również zajmuje placówki opiekuńczo – wychowawcze z ukierunkowaniem na typy specjalistyczne tych placówek.

Za główny cel Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy zastępczej na lata 2012 – 2014 uznaje się:

***„Stworzenie warunków dla skutecznego rozwoju systemu pieczy zastępczej
ze szczególnym naciskiem na jej rodzinne formy”***

1. Przy realizacji celu głównego wyznacza się cele szczegółowe :

- 1) Zorganizowanie kompleksowego systemu rodzinnej pieczy zastępczej
- 2) Zorganizowanie systemu kwalifikowania kandydatów do prowadzenia rodzinnych form pieczy zastępczej
- 3) Zapewnienie profesjonalnego wsparcia rodzinom i rodzinnym formom pieczy zastępczej aby mogły pełnić właściwe funkcje opiekuńczo - wychowawcze.
- 4) Promocja i rozwój pieczy zastępczej

2. Zadania Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2012 – 2014

- 1) Zorganizowanie kompleksowego systemu rodzinnej pieczy zastępczej :

- a) oddzielenie wsparcia rodzin zastępczych od przyznawania świadczeń rodzinom i wychowankom poprzez utworzenie oddzielnych zespołów,
- b) zatrudnienie wymaganej, zgodnie z ustawą, liczby koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej,
- c) doskonalenie zawodowe kadry pieczy zastępczej,
- d) ustalenie corocznego limitu rodzin zastępczych zawodowych,
- e) zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka , a także w określonych sytuacjach w placówkach opiekuńczo – wychowawczych,
- f) przyznawanie świadczeń na miesięczne utrzymanie dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnych domach dziecka oraz innych świadczeń zgodnie z ustawą (tab. 5),

Tab.5 Rodzaje pomocy finansowej świadczonej przez powiat na rzecz rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Lp.	Forma pomocy	Rodzina zastępcza spokrewniona	Rodzina zastępcza niezawodowa	Rodzina zastępcza zawodowa	Rodzinny Dom Dziecka
1	Pomoc miesięczna na dziecko	660	1000	1000	1000
2	Pomoc miesięczna na dziecko niepełnosprawne	860	1200	1200	1200
3	Dofinansowanie do wypoczynku dziecka w wieku 6-18 lat	Fakultatywnie	Fakultatywnie	Fakultatywnie	Fakultatywnie
4	Jednorazowe świadczenie związane z przyjęciem dziecka	Fakultatywnie	Fakultatywnie	Fakultatywnie	Fakultatywnie
5	Środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego	-	Fakultatywnie	Obligatoryjnie powyżej 3 dzieci	Obligatoryjnie
6	Świadczenia na pokrycie remontu	-	-	Fakultatywnie	Obligatoryjnie
7	Osoba do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich	-	Obligatoryjnie powyżej 3 dzieci	Obligatoryjnie powyżej 3 dzieci	Obligatoryjnie powyżej 4 dzieci
8	Rodzina pomocowa	Fakultatywnie	Fakultatywnie	Obligatoryjnie na czas urlopu i choroby	Obligatoryjnie na czas urlopu i choroby
9	Pomoc losowa	Fakultatywnie	Fakultatywnie	Fakultatywnie	Fakultatywnie

- g) zapewnienie środków na przyznanie pomocy pieniężnej na kontynuację nauki, usamodzielnienie i zagospodarowanie dla osób usamodzielnianych,
- h) zapewnienie wynagrodzeń dla rodzin zastępczych zawodowych, rodzinnych domach dziecka,

- i) dochodzenie należności od rodziców biologicznych za pobyt ich dzieci w pieczy zastępczej,
- j) promocja rodzicielstwa zastępczego
- 2) Zorganizowanie systemu kwalifikowania kandydatów do prowadzenia rodzinnych form pieczy zastępczej:
 - a) prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.
 - b) kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.
 - c) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.
- 3) Zapewnienie profesjonalnego wsparcia rodzinom i rodzinnym formom pieczy zastępczej, aby mogły pełnić właściwe funkcje opiekuńczo - wychowawcze:
 - a) wsparcie dla osób usamodzielnianych między innymi poprzez programy unijne, realizowanie indywidualnych programów usamodzielnienia,
 - b) zatrudnienie wymaganej, zgodnie z ustawą, liczby koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.
 - c) zapewnienie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka, szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji,
 - d) przeprowadzanie warsztatów umiejętności wychowawczych dla rodziców zastępczych,
 - e) zapewnienie pomocy i wsparcia rodzinom zastępczym, w szczególności w ramach grup wsparcia,
 - f) zorganizowanie pomocy wolontariuszy dla sprawujących rodzinne formy pieczy zastępczej,
 - g) zorganizowanie rodzin pomocowych,
 - h) zapewnienie pomocy prawnej,
 - i) prowadzenie specjalistycznego wsparcia, terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w zależności od potrzeb,
 - j) współpraca z gminnymi Zespołami Interdyscyplinarnymi,
 - k) współpraca z ośrodkami pomocy społecznej, gminami, sądem, kuratorami, organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami działającymi na polu wsparcia rodziny (między innymi w zakresie oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej).
 - l) pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację Programu, w tym środków rządowych, na podstawie art. 187 ust.1 pkt 2 ustawy

- 4) Promocja i rozwój pieczy zastępczej:
 a) przeprowadzanie akcji promocyjnych na terenie Powiatu.

V. Limit rodzin zastępczych zawodowych w latach 2012 -2014

5.1. Roczne limity zawodowych rodzin zastępczych w powiecie leskim

Rok kalendarzowy			
	2012	2013	2014
Liczba proponowanych rodzin zastępczych zawodowych (RZZ)	3 RZZ	3 RZZ	4 RZZ

5.2. Prognoza prowadzenia rodzinnego domu dziecka w powiecie leskim

Rok kalendarzowy			
	2012	2013	2014
Rodzinny dom dziecka (RDD)	1 RDD	1 RDD	2 RDD

VI. Źródła finansowania Programu

Źródłem finansowania zadań Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2012 – 2014 są środki finansowe :

- 1) z budżetu Powiatu Leskiego;
- 2) z budżetu Państwa (Ministra właściwego do spraw rodziny);
- 3) z budżetów samorządów gminnych, zgodnie z art. 191 ust.8 ustawy;

- 4) z budżetów powiatowych, zgodnie z art. 191 ust.4 ustawy;
- 5) z odpłatności rodziców biologicznych;
- 6) pozyskane w ramach PO KL ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

VII. Beneficjenci Programu

1. Dzieci przebywające w pieczy zastępczej;
2. Rodziny zastępcze i osoby prowadzące rodzinne domy dziecka;
3. Rodzice naturalni dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
4. Osoby usamodzielniane;
5. Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
6. Rodziny pomocowe sprawujący czasową opiekę nad dzieckiem pozbawionym opieki rodziców;

VIII. Realizatorzy programu

Koordynatorem Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lesku przy współpracy:

1. Rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka;
2. Rodzin pomocowych;
3. Placówek opiekuńczo- wychowawczych;
4. Policji;
5. Miejskich i Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej;
6. Sędziów i Kuratorów Sądu Rejonowego Wydziału Rodzinnego;
7. Organizacji pozarządowych, Kościołów i związków wyznaniowych

IX. Monitoring i ewaluacja Programu

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej określa perspektywę polityki prorodzinnej Powiatu w latach 2012-2014 r. W/w program ma charakter otwarty i elastyczny. Pojawienie się nowych możliwości czy to organizacyjnych, prawnych czy też zidentyfikowanie nowych potrzeb społecznych będzie uzasadniało uzupełnienie programu o nowe zapisy.

Monitoring programu będzie polegał na zbieraniu danych dotyczących zrealizowanych zadań w ramach programu od podmiotów zaangażowanych w realizację, przez koordynatora

programu: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lesku, w celu ocenienia czy program osiąga założone cele.

Przedmiotem ewaluacji będzie badanie skuteczności podejmowanych działań głównie w oparciu o analizę założonych wskaźników.

Celem ewaluacji programu są następujące stwierdzenia:

Czy program stwarza możliwości postępu w zakresie rozwoju istniejących rodzin zastępczych oraz tworzenia nowych form rodzinnej pieczy zastępczej?

Czy zagwarantowano wystarczające środki na realizację programu?

Czy do pieczy zastępczej trafiają tylko te dzieci, których rodzice mimo wsparcia ze strony gminy nie wypełniają swoich obowiązków?

Czy współpraca z ośrodkami pomocy społecznej (asystentami rodziny) stwarza właściwe warunki do współdziałania rodziny biologicznej z rodziną zastępczą lub placówką opiekuńczo-wychowawczą?

W jakim stopniu warunki bazowe oraz organizacja pracy gwarantują realizację założonych celów ?

Podstawę ewaluacji stanowią będą:

- analiza porównawcza liczby utworzonych rodzin zastępczych zawodowych oraz rodzinnych domów dziecka w danym roku,
- plany pomocy dziecku,
- indywidualne programy usamodzielnienia,
- ocena sytuacji dziecka,
- wydane decyzje administracyjne dotyczące przyznanych świadczeń.

Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie będzie co roku przedkładał sprawozdanie merytoryczne i finansowe Radzie Powiatu Leskiego łącznie ze sprawozdaniem z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie.

Zakończenie

Z obowiązującej od 1 stycznia 2012 roku ustawy, wynika szereg założeń i nowych kierunków rozwiązań, wśród których do najważniejszych należą:

- 1) przejście zadań pieczy zastępczej z ustawy o pomocy społecznej do systemu wsparcia rodziny i pieczy zastępczej;
- 2) zmiana pozycji rodzin zastępczych – partnerzy;
- 3) możliwość kreowania i aktywizowania środowiska rodzin zastępczych;
- 4) możliwość wpływania na pracę z rodziną biologiczną dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej;
- 5) asystent rodziny oraz praca z rodziną biologiczną przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej;
- 6) oddzielenie procedury administracyjnej przyznawania świadczeń od pracy socjalnej;
- 7) położenie głównego nacisku na pozostanie dzieci w ich naturalnym środowisku, a więc w rodzinie dziecka, wzmocnienie działań profilaktycznych i doskonalenie metod pracy z rodziną na rzecz pozostawienia w niej dziecka lub powrotu do niej dziecka;
- 8) rozwój placówek wsparcia dziennego – świetlic, klubów, ognisk wychowawczych, w których specjaliści (psycholog, pedagog) pomagają dziecku i współpracują z jego rodzicami;
- 9) wprowadzenie i wzmocnienie, w ramach profilaktyki, działań asystentów rodziny, których zadaniem jest prowadzenie systematycznej, bezpośredniej pracy z rodziną mającą trudności w prawidłowym funkcjonowaniu;
- 10) doskonalenie i rozwój współpracy pomiędzy przedstawicielami instytucji (m.in. szkoły, Policji, służby zdrowia, pomocy społecznej, sądów), które mają kontakt z dzieckiem i jego rodziną w celu wspomaganie rodziny w działaniach na rzecz poprawy jej sytuacji;
- 11) dalszy rozwój rodzinnej pieczy zastępczej poprzez zaproponowanie rozwiązań, które zachęciłyby do tworzenia takich form pieczy;
- 12) zapewnienie osobom sprawującym funkcję rodziny zastępczej lub osobom prowadzącym rodzinny dom dziecka odpowiedniego wsparcia, zarówno merytorycznego, jak i finansowego;
- 13) nowa definicja rodziny zastępczej spokrewnionej z dzieckiem, uwzględniająca stopień pokrewieństwa dziecka (dziadkowie i rodzeństwo dziecka).

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Leskim na lata 2012 - 2014 stanowi próbę wyznaczenia jak najlepszego kierunku działań w środowisku lokalnym, tak aby praca nad rozwojem i wspieraniem rodzinnej pieczy zastępczej spełniała wszystkie standardy w tym zakresie.

Założenia nowej ustawy wyznaczają dwa zasadnicze obszary działania. W pierwszym kładzie się główny nacisk na utrzymanie dzieci w ich naturalnym środowisku, a więc w rodzinie dziecka. W drugim – zapewnienie sprawnie funkcjonującego systemu pieczy zastępczej w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców.

Rodzinne formy opieki nad dzieckiem są najlepszym rozwiązaniem w sytuacji, kiedy dziecko pozbawione jest możliwości wychowywania się w rodzinie naturalnej. Zapewnienie dziecku właściwego kontaktu emocjonalnego oraz warunki wychowania i opieki są o wiele korzystniejsze niż w przypadku dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka zapewniają w sposób właściwy potrzeby emocjonalne dzieci tj. potrzebę miłości, poczucia bezpieczeństwa, akceptacji, uznania. Ponadto wychowanie w warunkach rodzinnych daje dzieciom pozbawionym opieki przez rodzinę naturalną możliwość wszechstronnego przygotowania się do samodzielnego i odpowiedzialnego życia.

Pieczka zastępcza jest zadaniem powiatu, stąd Program, którego głównym celem jest jej rozwój, ze szczególnym uwzględnieniem rodzinnych form opieki.

PRZEWODNICZĄCY RADY
Paweł Sikora